

ด้านการแต่งกาย ผ้าทอของชาติพันธุ์ไทยเขมร

การแต่งกายของเขมรราชบุรี

การแต่งกายของชาวไทยเขมรลาวเดิมในอดีตนุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อคอตั้งเป็นกระดุมห้าเม็ด และเสื่อที่มีลักษณะคล้ายเสื่อกุยเฮงของคนจีน เด็กผู้ชายจะสวมเครื่องประดับคือ กำไลข้อมือ และกำไลข้อเท้า ผู้หญิงนุ่งผ้าโจงกระเบนเช่นเดียวกับผู้ชาย สวมเสื่อรัดรูปแขนกระบอกหรือหญิงผู้สูงอายุจะใส่เสื่อผ้าแถบรัดอก หรือเสื่อคอกระเช้า หญิงสาวจะไว้ผมทรงดอกกระพุ่มเช่นเดียวกับหญิงผู้สูงอายุนิยมสวมเครื่องประดับเป็นสร้อยทอง กำไล แหวน ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละของบุคคล แต่ก่อนชาวไทยเขมรลาวเดิมจะทอผ้าไว้ใช้เอง โดยซื้อฝ้ายจากที่อื่นมาปั่นเป็นด้ายสำหรับใช้ทอ ในปัจจุบันนี้ การแต่งกายที่บ่งบอกความเป็นชาติพันธุ์ไทยเขมรลาวเดิม แทบไม่ปรากฏในวิถีชีวิตประจำวัน ด้วยว่าทุกคนได้เปลี่ยนแปลงการแต่งกายให้เหมือนกับคนไทยทั่วไปตามสมัยนิยม จะมีก็แต่ช่วงมีงานบุญประเพณีหรือกิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุบางท่านยังคงมีเสื่อผ้าที่จะ “แต่งอวดแขก”

ชาวไทยเชื้อสายเขมรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งในประเทศไทย ที่มีความสัมพันธ์กับชนชาติไทย และประเทศไทยมาช้านาน โดยแบ่งชาวไทยเชื้อสายเขมรออกเป็นสองกลุ่มใหญ่คือ ชาวเขมรบน หรือเขมรสูง เขมรกลุ่มนี้ใช้ภาษาพูดเช่นเดียวกับเขมรในประเทศกัมพูชา โดยตั้งบ้านเรือนในเขตตำบลเกาะศาลพระ เขตอำเภอดำเนินสะดวก อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอโพธาราม และอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายเขมรในอีสานใต้

การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายเขมรที่อีสานใต้นั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อันบ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นเขมรอีสานใต้ได้อย่างน่าชื่นชม ไม่ว่าจะเป็นเสื้อ ผ้านุ่ง เป็นสิ่งที่แสดงถึงมรดกตกทอดจากรุ่นปู่ย่าตายายมาสู่รุ่นลูกหลาน นับแต่สมัยโบราณกระทั่งกว่าร้อยปีหลังถึงปัจจุบัน การแต่งกายของชาวไทยเขมรได้เปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย แต่ ณ ปัจจุบันลูกหลานที่หวงแหนในวัฒนธรรมการแต่งกายของคนเขมรได้รื้อฟื้นช่วยกันกลับมาสวมใส่แต่งกายกลับมาเป็นที่นิยมกันอย่างมากขึ้นในโอกาสงานบุญและงานประจำปีต่างๆ ในสมัยโบราณหญิงชาวเขมรในอีสานใต้ก็มีความพิถีพิถันในเรื่องกายแต่งกายเช่นเดียวกับหญิงในภาคอื่นๆ ของไทยไม่แพ้กัน ดังจะเห็นได้จากเสื้อที่สวมใส่ ได้จากการตัดเย็บด้วยฝีมือล้วนๆ และที่ขาดไม่ได้คือผ้านุ่งที่มีเอกลักษณ์มาแต่โบราณสวยงามไม่ว่าจะเป็นผ้าสมอ ผ้าสกุ ผ้ากระเนียว ผ้าอันปรม ผ้าโฮล ผ้าเก็บ ผ้าจดอก ผ้าโสร่ง

การแต่งกายแบบโบราณของพี่น้องชาวไทยเชื้อสายเขมรซึ่งสวมเสื้อเก็บ นุ่งผ้ากระเนียว ผ้าโฮลปะโบลในงานประเพณีบุญบั้งไฟในเขตอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้หญิงเขมรสมัยโบราณในวัยสาวจะเข้าสู่วัยแต่งงานนั้น จะต้องรู้จักทอผ้าและตัดเย็บเสื้อผ้าไว้ใช้เมื่อยามออกเรือน การทอผ้านั้นถือเป็นงานที่ผู้หญิงเขมรต้องทำเป็น นอกจากนั้นการตัดเย็บเสื้อที่เรียกว่า “อวเก็บ” ต้องตัดเย็บเป็นเช่นกัน

“อวเก็บ” นั้น เป็นเสื้อคอกลม แขนกระบอก ผ่าหน้าใช้เม็ดเงินพดด้วงเป็นกระดุม ผ้าที่ใช้ตัดเย็บเป็นผ้าไหมลายลูกแก้วหรือชาวเขมรเรียกว่า “ผ้าเก็บ” เป็นผ้าทอตั้งแต่สี่ตะกอ ผ้าที่ได้จะมีความหนา ถ่ายเทความร้อนได้ดี ขั้นตอนการตัดเย็บมีกรรมวิธีที่ยุ่งยากซับซ้อนตามเทคนิคภูมิปัญญาของคนเขมรโบราณ คือ จะนำผ้าที่ได้ไปย้อมดำด้วยผลมะเกลือจนได้ที่จากนั้นนำไปนึ่งอบกลิ่นด้วยป่นเลื่อย (ไพล) หรือ ปการันเจก (ดอกลำเจียก) ซึ่งการนึ่งอบนี้จะทำให้กลิ่นซึมเข้าไปกับไอน้ำแทรกซึมเข้าเส้นไหมจะทำให้กลิ่นติดทนนานเป็นปี และนอกจากนั้นทำให้ไหมนึ่งยิ่งขึ้นด้วย เมื่อเสร็จจากขั้นตอนนี้ จึงเข้าสู่การวัดรูปทรงของผู้สวมใส่แล้วตัดผ้าให้ได้ตามขนาดรูปทรง

คุณยายชาวเขมรในอำเภออุบลรัตน์เล่าว่า “สมัยก่อนยังไม่มีกรรไกรใช้ยายตัดผ้าด้วยมีดโต้วางมีแล้วใช้ไม้ทุบที่สันมีดตัดเอาเพราะผ้าเก็บมันหนาต้องใช้มีดโต้ตัดถึงจะได้ ” หลังจากนั้นเมื่อตัดผ้าตามรูปทรงเสร็จ จะเป็นการเย็บตะเข็บผ้าให้หมดกันรุ่ม จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนการเย็บตะเข็บผ้าแต่ละด้านติดเข้ากันให้เป็นรูปทรงเสื้อโดยจะใช้ด้ายไหมหลากสี เช่น ขาว แดง ส้ม เขียว น้ำเงิน ตรงส่วนที่เย็บตะเข็บแบบนี้ชาวเขมรเรีย

กว่า “เทอแซว (การทำตะเซ็บ)” ซึ่งด้วยที่เย็บจะตัดสี่ของเสื่อคู่สะดุดตาสวยงาม และที่คอเสื่อจะทำเป็น ลวดลายตามจินตนาการที่สวยงาม และที่สำคัญอย่างยิ่งของเสื่อแบบนี้คือ กระจดุมเสื่อจะทำจากเงินพดด้วง เขมรเรียกว่า “ปรักตม” มีจำนวนตั้งแต่ ๕ ถึง ๑๐ เม็ด ซึ่งเม็ดเงินที่ติดบนเสื่อนี้จะบ่งบอกถึงฐานะความมั่งคั่ง ของคนสวมใส่ ขนาดของเม็ดเงินก็จะแตกต่างกันออกไป และเสื่อดังกล่าวจะมีน้ำหนักมากจากความหนาของ เนื้อผ้าแล้วบวกกับน้ำหนักของจำนวนเม็ดเงินที่ติด สิ่งนี้เองยังมีคติอุบายความเชื่อของคนเขมรโบราณว่า “ยิ่ง ร่ำรวยมั่งมีมากเท่าใดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบยิ่งมีมากเท่านั้น” เมื่อใส่เสื่อนี้แล้วจะเป็นการเตือนสติทุก ครั้งเพราะความหนักของเสื่อ

การแต่งกายแบบเขมรโบราณชายหนุ่มโสร่ง หญิงสวมเสื่อเก็บนุ่งผ้าถุงปะโบลผาดบ่าด้วยผ้าขาวม้า จดอในการละเล่นลูกอ้นแร ของชาวไทยเชื้อสายเขมรอีสานใต้

หญิงวัยกลางคนชาวไทยเชื้อสายเขมรนุ่งผ้าโฮลจำเรียกปะเดา(ผ้าโฮลลายผ้าหวาย)ผ้าถุงที่ขึ้นชื่อของ ชาวไทยเชื้อสายเขมรนั่งกวักไหมเข้าอีก

“อ่าวเก็บ” จะสวมใส่กับ ผ้าถุงไหมเขมรอย่างสวยงามไม่ว่าจะเป็นผ้าสมอ สกฏอันปรมกระเนียว ผ้าโฮล โดยเฉพาะผ้าโฮล ผ้ากระเนียว ซึ่งจะนำมาต่อหัวผ้าถุงเรียกว่า “กบาลซั่มปัด” และต่อเชิงผ้าถุง เรียกว่า “ปะโบล” และที่ปะโบลนี้มีผ้าที่เรียกว่า “ผ้าสะเล็ก” ซึ่งมีน้ำหนักทอจากฝ้ายติดต่อกันที่ปลายปะโบล เพื่อให้ผ้าไหมทั้งตัวดูพริ้วยิ่งขึ้น เหตุที่ต้องต่อหัวผ้าถุงและเชิงผ้าเนื่องจากผ้าทอในสมัยโบราณจะมีหน้าพิน ก็ที่ แคบเวลานุ่งจะมีขนาดสั้นจึงต้องใช้ผ้าเหล่านี้มาต่อให้ยาวขึ้นและยังทำให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น

หญิงสูงอายุชาวไทยเชื้อสายเขมรยังคงนิยมนุ่งผ้าโฮลอยู่ที่บ้าน เป็นผ้าไหมยอดนิยมที่ใช้
นุ่งในโอกาสงานสำคัญต่างๆ

นอกจากนั้นหญิงเขมรจะมีผ้าไสบหรือผ้าเปียงไหลที่เรียกว่า ผ้าเก็บ เช่นเดียวกับผ้าที่นำมาตัดเสื้อ
โดยถ้าใช้ในงานบุญทั่วไปจะเป็นผ้าที่ย้อมดำจกมะเกลือ ส่วนถ้าเปียงไปวัดจะเปียงเป็นผ้าเก็บสีขาวไม่ย้อมดำ

ผู้หญิงไทยเชื้อสายเขมรวัยกลางคนสวมเสื้อแขนกระบอกลายลูกไม้แบบสมัยนิยมและนุ่งผ้า
กระเนียวสีน้ำเงินเย็บติดชายผ้านุ่งด้วยมือผ้าอายุประมาณ แปดสิบกว่าปี ถัดมาเป็นผ้ากระเนียว
สีเปลือกไม้ปะบอล และหญิงสาวสวมเสื้อตามแบบสมัยนิยมนุ่งผ้าโฮล และผ้ากระเนียวสีแดงปะบอล
ในโอกาสงานจะตีกเปรี๊ยะแคแจต (งานทรงน้ำพระเดือนเมษายน)

เสื้อดังกล่าวนี้มีลักษณะคล้ายกับเสื้อของคนไทยในเชื้อสายวัฒนธรรมลาวและส่วย ซึ่งปัจจุบันนี้คนเขมรยังนิยมการใส่เสื้อที่ทันสมัยขึ้นโดยการตัดเย็บด้วยจักร นิยมตัดเป็นเสื้อผ้าลายลูกไม้และลายดอกไม้เล็กๆมีสีสันทันดูจะเข้มๆสดๆครึ้มๆตามแต่วัย ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุ ซึ่งจะเน้นเป็นแขนกระบอก ส่วนสาว ๆ วัยรุ่นจะใส่เสื้อตามสบายที่เหมาะสม ซึ่งปัจจุบันผ้านุ่งยังคงนุ่งผ้าตามแบบโบราณดังที่กล่าวข้างต้น

หญิงไทยเชื้อสายเขมรวัยกลางคนสวมเสื้อลายดอกไม้เล็กๆแบบสมัยนิยมนุ่งผ้าโฮลปะโบล
นิยมสวมใส่ในโอกาสงานบุญต่างๆ

ส่วนผู้ชายเขมรผู้สูงศักดิ์ในสมัยโบราณจะนุ่งผ้าโจงกระเบน เขมรเรียกว่า “โจงกระเบน” โดยใช้ผ้าโฮลเปรี๊าะ หรือ ผ้าสมปักเขมร เป็นผ้าทอหมัดหมี่สีสันทันที่สวยงามมีเชิงในตัว ทอยาวเป็นวาไม่เย็บชายผ้าติดกัน ส่วนผู้ชายโดยทั่วไปจะนุ่งผ้ากระเนียวกอเดีย เป็นผ้าไหมทอจากไหมควบปั่นเกลียวทั้งผืนทอยาวเป็นวาสำหรับนุ่งโจงกระเบน ปัจจุบันผ้าโฮลเปรี๊าะไม่มีใครนุ่งแล้วแต่มาสมัยปัจจุบันมีการตัดแปลงเป็นลักษณะผ้าทอหมัดหมี่สำหรับผู้หญิงนุ่งซึ่งลดความยาวลง ส่วนผู้ชายหันนิยมนุ่งโครงสร้างแทนผ้ากระเนียวกอเดีย

ผ้าทอของชาวเขมร

คนไทยเชื้อสายเขมรนิยมใช้ผ้าไหมซึ่งเป็นลายที่มีเอกลักษณ์ของกลุ่มชน มีรูปแบบลายผ้าที่เรียบง่าย สีสันสวยงาม มีการทอสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ได้แก่ ผ้ากระเนียว หรือผ้าลายหางกระรอก เป็นผ้าทอที่มีลายเป็นริ้วตรง ใช้ไหมพุงที่ควบกันสองสีและไหมยืนเส้นใช้สีเดียวกันยืนพื้น

ผ้ากระเนียว

ผ้าชนิดนี้สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผ้าที่มีการรู้จักทอพุ่งเป็นลายรุ่นแรกๆ ผ้าในกลุ่มที่ใช้เทคนิคการทอลักษณะนี้ ได้แก่ ผ้าจะป็นขวร อันลุนซิม(ลายสยาม) ผ้ากระเนียวผ้ายดั่งกล่าวผู้หญิงทุกวัยนิยมนำนุ่งกันในชีวิตประจำวันแต่ถ้าเป็นโอกาสสำคัญจะใช้ผ้ายดั่งกล่าวนี้ต่อเชิงผ้านุ่งอย่างสวยงาม ผ้ากระเนียวกอเตีย (ผู้ชายใช้นุ่งโจงกระเบน) ผ้ายลายอันลุน หรือผ้ายลายตารางซึ่งใช้ไหมพุ่งและไหมยืนหลายสีแบบเดียวกันทอขัดกัน เกิดเป็นตาราง ถ้ามีขนาดใหญ่เรียกว่า อันลุนธรม ถ้าขนาดเล็กเรียกว่าอันลุนตุ้จ เป็นลายผ้าที่รู้จักทอพุ่งรุ่นถัดมาซึ่งสับซ้อนขึ้นมาหน่อย กลุ่มผ้าทอแบบนี้มีลายผ้าต่างๆกันเช่น ผ้ายสมอ ผ้ายสาคุ ผ้ายดั่งกล่าวนิยมใช้ในกลุ่มหญิงสูงวัยใช้นุ่งอยู่บ้าน เช่น ผ้ายอันปรม

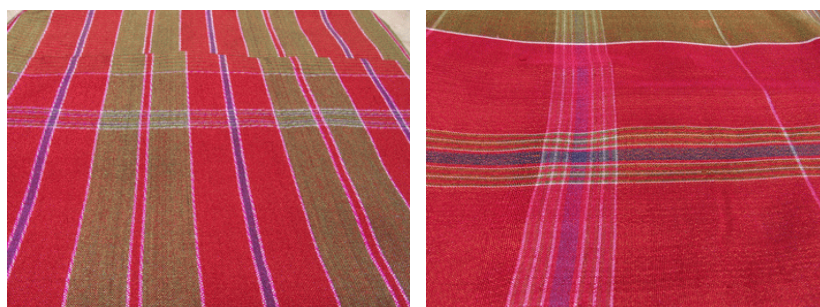
ผ้ายสาคุ ผ้ายอันปรม ผ้ายสมอ ผ้ายสมอสีเหลืองทองและเขียว,ผ้ายสาคุ

ผ้ายสมอสีเขียว

ผ้ายสมอสีเหลืองทอง

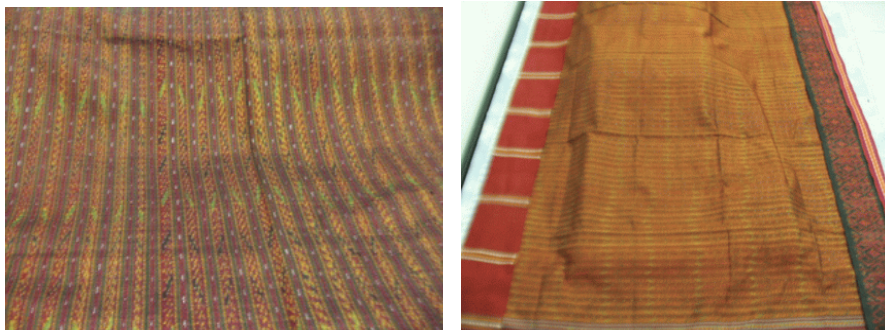
ผ้าละเป็ก ผ้ายสองชนิดนี้นิยมใช้ในกลุ่มหญิงสูงวัยใช้นุ่งในโอกาสสำคัญซึ่งมีการทอที่ยากขึ้นมาอีก โดยเฉพาะผ้ายอันปรมต้องใช้เทคนิคการหมักย้อมเข้ามาทอด้วยส่วนผ้าละเป็กต้องใช้ตะกอมากลายที่ได้จะแปลกตา และผ้าที่ใช้ในผู้ชายเช่นผ้ายไสร่งใช้นุ่งผ้ายกลาและ ผ้ายจตอใช้ผาดไหล่

ผ้ายจตอ

ผ้ายไสร่ง

ผ้าลายหมัดหมี่ เช่น ผ้าลายโฮล (ลายน้ำไหล) หรือผ้าคั่นเป็นเทพีแห่งผ้าไหมเขมร ใช้เทคนิคการทอแบบผ้ากระเนียวผสมกับการหมัดหมี่ผ้าโฮลนี้นิยมนำมาต่อเชิง

ผ้าโฮลหรือผ้าคั่นผ้าโฮลต่อหัวผ้าเรียกว่า กบาล เชิงผ้าเรียกว่า ปะโปล ใช้นุ่งในการแต่งงาน

ผ้าหมัดหมี่ทั้งผืนส่วนใหญ่จะทอเป็นรูปสัตว์ และรูปพรรณพฤกษาตามจินตนาการ หญิงทุกวัยนิยมนำมานุ่งในโอกาสงานแต่งหรืองานบุญต่างๆ การทอผ้าแบบนี้แสดงถึงพัฒนาการการทอผ้าแบบดั้งเดิมแล้วนำมาผสมผสานจนเกิดลายผ้าแบบใหม่ขึ้นมาของชาวเขมรผ้าทอยกดอก เช่น ผ้าเก็บหรือผ้าลายลูกแก้ว

ผ้าเก็บหรือผ้าลายลูกแก้ว